

Nagovor ministra za izobraževanje, znanost in šport

Stoletnica tako častitljive ustanove, kot je Univerza v Ljubljani in z njo tudi Filozofska fakulteta kot ena njenih ustanovnih članic, je že sama po sebi dovolj za praznovanje. Ko dodamo še vse vaše uspehe in preboje ter trdno umestitev ne le v slovensko, pač pa tudi mednarodno akademsko in znanstveno sfero, je razlogov za praznovanje in ponos še mnogo več.

Ob visokih jubilejih se vedno radi ozremo nazaj in si zastavimo cilje za naprej. Si nastavimo ogledalo in se (tudi kritično) vprašamo, kaj lahko še izboljšamo, kaj lahko dodamo, da bomo še bolj uspešni. Kako je sedanost postala mogoča? Kako sedanost omogoča prihodnost? Veliko je bilo opravljenega in verjamem, da z optimizmom zrete v prihodnost.

Družbena realnost v pozni modernosti ni vidna. Seveda so se stvari v teh 100 letih ves čas spreminjale, a tako hitro, kot smo temu priča zadnjih 20 let, zagotovo ne. V akademski svet vstopajo mladi z novimi lastnostmi, različnimi predznanji in predstavami, ki od vseh nas zahtevajo nove in nove prilagoditve. Spreminjajo se trendi. Izobraževalni sistem se mora po eni strani nenehno odzivati na spremembe v okolju, po drugi strani pa mora posredovati temeljna znanja in veščine, ki presegajo ozko usposobljenost za konkretni poklic, pomenijo pa osnovo za to, da se posamezniki pozneje na svoji karierni poti lažje prilagodijo razmeram na trgu in družbenim spremembam.

Zato je na mestu vprašanje, kaj si kot družba želimo. Kakšne mlade državljane si želimo? Takšne, ki so sposobni kritičnega razmišljanja in imajo močno identiteto in integriteto? Takšne, ki negujejo svoj, materni jezik, pa se vendarle učijo tudi jezikov in kultur drugih narodov? Takšne z močno empatijo in razumevanjem drugih, drugačnih? Takšne z visoko izobrazbo, ki razprejo krila, okusijo svet, dobijo nova znanja in izkušnje ter se vrnejo domov? Moji odgovori so pritrdilni in vam v prid, saj z vsem naštetim ravno na vaši fakulteti opremito mlade; zaradi vseh vas, ki ustvarjate pisan mozaik Filozofske fakultete, ti mladi pogumno, ponosno in suvereno zakorakajo v ta vedno bolj zahteven svet.

Za konec tako le še zahvala za korajžo in spodbuda, da sledite zastavljeni viziji in poslanstvu. Ob vseh vplivih je težko ohraniti trezno glavo in poslušati le svoj glas, ki pa je vendarle najbolj pravi, saj prihaja iz izkušenj, znanja in tistega, kar je najbolj pomembno, iz pedagoškega erosa. Sledite mu in prepričan sem, da bo pot prava.

Srečno in še na nadaljnjih (najmanj) 100 let!

red. prof. dr. Jernej Pikalo,
minister za izobraževanje, znanost in šport

*Ob vseh vplivih je težko ohraniti
trezno glavo in poslušati le svoj glas,
ki pa je vendarle najbolj pravi.*

Nagovor rektorja

Univerza in predvsem Filozofska fakulteta ima ključno vlogo pri ohranjanju samobitnosti naroda.

V imenu Univerze v Ljubljani iskreno čestitam naši članici, Filozofski fakulteti, ob stoletnici delovanja.

Ob ustanovitvi Univerze v Ljubljani leta 1919 je bila Filozofska fakulteta njena ustanovna članica. V Zbornični dvorani takratnega deželnega dvorca je 3. decembra 1919 ob 9. uri zjutraj potekalo prvo predavanje v slovenskem jeziku na novoustanovljeni Univerzi v Ljubljani. Ta čast je pripadla takrat 29-letnemu slavistu dr. Franu Ramovšu, habilitiranemu profesorju na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Predaval je o historični gramatiki slovenskega jezika. Na ta dan Univerza v Ljubljani uradno praznuje začetek svojega delovanja.

A dejstvo je, da segajo začetki visokošolskega humanističnega izobraževanja na Slovenskem precej dlje v zgodovino. Obstoječim stotim letom bi tako lahko dodali vsaj še tristo let. Leta 1619 so jezuiti začeli s prvimi visokoškolskimi predavanji iz moralne teologije. Zanimiv je tudi zapis v Enciklopediji Britaniki, ki kot ustanovno leto Univerze v Ljubljani navaja letnico 1595, ko je bil odobren jezuitski kolegij v Ljubljani. Sklenemo lahko, da je Univerza preživela stoletja, ne glede na politična dogajanja in ureditve.

Univerza v Ljubljani je najstarejša, največja in najbolj uveljavljena izobraževalna in znanstvenoraziskovalna institucija v državi. Praznovanje stoletnice predstavlja vsaj sto dobrih razlogov za povezovanje in sodelovanje. Ob tem pomembnem jubileju se Filozofski fakulteti zahvaljujem za odlične pedagoške in znanstvenoraziskovalne dosežke na področju humanistike

in družboslovja. Zahvaljujem se vsem profesoricam in profesorjem, ki so v preteklosti orali ledino, in seveda poznejšim generacijam, ki so to pomembno fakulteto pripeljale do omenjenih dosežkov. Fakulteta je izobrazila številne generacije diplomantk in diplomantov humanistike in družboslovja, in prav ti so odločilno sooblikovali razvoj slovenske družbe.

Filozofska fakulteta sodi med največje članice Univerze v Ljubljani in slovi po svoji družbeni odgovornosti in kritičnosti. V teh letih je postala središče in temelj humanistike in družboslovja. Temelji na vrednotah, kot so svoboda, vrednost posameznika, odgovornost do skupnosti, strpnost do drugih. Univerza in predvsem Filozofska fakulteta ima ključno vlogo pri ohranjanju samobitnosti naroda, kjer sta poleg znanja ključna tudi jezik in kultura. Filozofska fakulteta je bila in ostaja temeljni gradnik razvoja naše skupnosti in je ključna članica Univerze v Ljubljani. Brez nje tudi naša Univerza ne bi bila to, kar je.

Dovolite mi, da zaključim z mislijo velikega učitelja, mojstra Konfucija: »Človek, ki skrbi za svoje znanje in hkrati nenehno pridobiva novo, lahko postane učitelj drugih.« Želim vam uspešno delo še naprej. Vem, da boste na Filozofski fakulteti tudi v prihodnje prizadevno skrbeli za nove mojstre in mojstrice na področju humanistike in družboslovja.

red. prof. dr. Igor Papič,
rektor Univerze v Ljubljani

Univerza v Ljubljani   Universitas
v Ljubljani   Labacensis

Filozofska fakulteta

Nagovor dekana

Sto let.

Tisoče spominov.

Tisoče želja.

Tisoče upanj za boljši svet.

Za novih sto let.

Sto let

Tretjega decembra 2018, ob enajsti uri dopoldne, sem sedel v Zbornični dvorani v stavbi nekdanjega kranjskega deželnega dvorca, kjer je danes sedež Univerze v Ljubljani. Odet sem bil v črn dekanov talar, obrobjen z rdečimi pasicami, in nosil sem zlato verigo Filozofske fakultete. Skupaj še z drugimi dekani in dekanjami šestindvajsetih fakultet in akademij Univerze v Ljubljani sem čakal na začetek slavnostne seje senata.

Dvorana je bila polna. Predsednik države, bivši predsedniki, minister, župan, nekdanji rektorji, profesorji in profesorice, bodoči častni doktorji ... Vsi smo bili v pričakovanju začetka slavnostnih aktivnosti ob tradicionalnem tednu Univerze. Rektor, red. prof. dr. Igor Papič, je zbrane nagovoril: »Na današnji dan pred devetindevetdesetimi leti ob devetih zjutraj je prav v tej dvorani potekalo prvo predavanje v slovenskem jeziku na novoustanovljeni univerzi.«

Ujel sem nekaj pogledov ljudi, ki so se ob rektorjevih besedah in njegovem poudarku, v kako pomembnem prostoru sedimo, razgledali po dvorani in številnih ornamentih, ki jo krasijo, in si poskušali predstavljati, kako pred njimi stoji takrat devetindvajsetletni Fran Ramovš s svojim predavanjem o historični gra-

matiki slovenskega jezika. Nekateri so naredili globlji vdih, kot da bi želeli poudariti, da s seboj nosimo težo skorajda stoletne zgodovine in vsega tega, kar Univerza v Ljubljani po vsem tem času pomeni in predstavlja. Med dekani in dekanjami je bilo opaziti nekaj neravnih nasmehov, češ, začelo se je. Pred nami je posebno leto, polno slavnostnih dogodkov, ki s seboj nosijo odgovornost zgodovinskega trenutka. Ni poti nazaj. Števec nad vhodom v stavbo rektorata, ki je odšteval dneve do stoletnice, je neusmiljeno kazal zgolj še 365 dni ...

Tisoče spominov

Filozofska fakulteta kot ena od petih ustanovnih članic Univerze v Ljubljani je v stotih letih svojega obstoja postala izobraževalna in kulturna referenca, zabeležena v vrsti znanstvenih, literarnih in medijskih zapisov. K znanstvenim zapisom intenzivno prispevamo sami: naša založba, ki je največja znanstvena založba s področja humanistike in družboslovja v Sloveniji, letno objavi okoli 70 novih naslovov znanstvenih monografij, zbornikov in učbenikov, profesorji in profesorice ter raziskovalci in raziskovalke na Filozofski fakulteti pa so samo v letu 2018 objavili 302 znanstvena članka, napisali 245 poglavij v znanstvenih monografijah, izdali 59 znanstvenih in strokovnih knjig in se z referati udeležili

411 mednarodnih znanstvenih konferenc po vsem svetu. Čeprav nas za vrat vse bolj stiska problematična akademska kultura »objavljaj ali propadi«, proti kateri se je treba boriti, saj večinoma spodbuja kvantiteto na račun kvalitete, prej omenjene številke vendarle nakazujejo zavidanja vredno znanstveno produkcijo.

V zadnjem letu in pol, odkar dnevno spremljam izbor iz dnevnega poročanja medijev o Filozofski fakulteti, ni minil niti dan, da množični mediji ne bi omenili naše fakultete, pa čeprav samo mimogrede, ob intervjuju s kakšnim nekdanjim študentom ali študentko, ki danes soustvarja politično, družbeno ali kulturno realnost Slovenije. Določeni dogodki v stoletni zgodovini – predvsem študentski upori v sedemdesetih letih – se ponašajo s posebnimi dokumentarnimi spominskimi zapisi. A za prave spomine ob stoletnici – nekaj smo jih zabeležili tudi v pričujočem zborniku – je Filozofska fakulteta pomembna predvsem kot osebna referenca, ki uokvirja intelektualni in duhovni razvoj na tisoče študentk in študentov. O tem priča tudi dejstvo, da smo prav letos na Filozofski fakulteti podelili že petintridesettisočo diplomu. Prejela jo je diplomantka Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo.

Tisoče želja

Jubilejne zabeležke o Filozofski fakulteti od osamosvojitve naprej omenjajo eno samo veliko željo (in nujnost): rešitev prostorske stiske. Z nekaj grenkobe sem prebral uvodnika v slavnostna zbornika ob osemdeset- in devetdesetletnici fakultete. Oba moja predhodnika, red. prof. dr. Ludvik Horvat in red. prof. dr. Valentin Bucik, omenjata prostorsko stisko in možne rešitve, za katere se je v času njenega pisanja zdelo, da se bodo zdaj zdaj uresničile, a se do danes še niso. Stavbo Fakultete za kemijo in kemijsko tehnologijo, za katero se je nekaj časa upalo, da bo novo domovanje Osrednje humanistične knjižnice, prav zdaj preurejajo v nov dom Akademije za gledališče, radio, film in televizijo. Nič ne kaže, da bi se lahko preselili čez cesto v Šolski center Ljubljana, kar je bila prav tako ena od možnih rešitev, o kate-

ri so razmišljali pred desetimi leti. Še najbolj realna možnost se danes zdi selitev v prostore Fakultete za strojništvo, ki načrtuje odhod na Brdo, kamor sta se preselili že Fakulteta za računalništvo in informatiko in Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo. Naj bo torej moja edina želja, izražena v tem uvodniku, ki ga bodo čez deset let brali naši zanamci, da se vendarle, po tridesetih letih upanj, prošenj in zahtev, uresniči možnost selitve v sosednje prostore. Naša stavba na Aškerčevi 2, ki je bila zgrajena leta 1961, šestdeset let pozneje preprosto ni več kos sodobnemu načinu visokošolskega izobraževanja in skoraj 5000 študentom in študentkam, 650 zaposlenim, 46 dodiplomskim, 75 podiplomskim in trem doktorskim programom, 22 oddelkom ter 31 znanstvenim disciplinam na področju humanistike in družboslovja, ki jih leta 2019 gojimo na Filozofski fakulteti.

Avgusta 2018 smo fakulteto resda povečali za 2000 m² – ob podpori Univerze smo najeli knjižnične depoje v Domžalah, kjer smo postavili 10.000 metrov knjižnih polic –, a to je trenutno le obliž na rano, ki bo v matični stavbi ustvaril kakšen dodaten študijski in čitalniški prostor v knjižnicah in ponekod prosti dostop do knjig, nikakor pa to ni celostna rešitev. Preprosto je nespodobno, da prostorsko težavo osrednje humanistične in družboslovne visokošolske institucije v državi že trideset let zgolj »flikamo« z začasnimi rešitvami ...

Še ena želja, ki je v resnici zahteva – in bi jo tako tudi morali posredovati v javnost –, se kot rdeča nit vleče skozi uvodnike v zbornike Filozofske fakultete v zadnjih tridesetih letih, pa tudi že v prvih zapisih o zgodovini Univerze v Ljubljani: rešitev nezadostnega financiranja visokega šolstva. Tako rekoč sleherna vladna garnitura poudarja pomembnost znanosti za gospodarski, kulturni in duhovni napredek države – s temi argumenti je bila nenazadnje tudi ustanovljena Univerza v Ljubljani –, a boj za ustrezno kadrovsko in finančno pokritje znanstvenega dela je stalnica visokošolskega vsakdana. Že prva leta po ustanovitvi, kot piše dr. Vasilij Melik v zborniku Univerze v Ljubljani ob tridesetletnici osvoboditve (1945–1975), se je ljubljanska univerza soočala z

Vse kliče po še več humanizma in po ohranjanju zgodovinske vloge Filozofske fakultete kot kritičnega intelektualnega centra.

zmanjševanjem proračunskih postavk in omejevanjem števila asistentov, za vsako novo profesorsko mesto pa je bilo treba, poudarja Melik, »hudega in dolgotrajnega boja na prosvetnem in finančnem ministrstvu«. Sto let pozneje situacija ni dosti boljša.

Tokratni uvodnik sicer pišem v času ponovne gospodarske konjunktore, a od te v visokošolskem prostoru za zdaj nimamo kaj dosti. Res je, da so sindikati konec leta 2018 izbrili povišanje naših plač – dvig za dva ali tri plačne razrede bo nekoliko popravil slab vtis –, a problem niso zgolj plače, za katere na Filozofski fakulteti porabimo že skoraj 98 odstotkov vsega denarja, ki nam ga država namenja za izvedbo prve in druge stopnje študija, pač pa investicije in razvojno delovanje, za kar denarja preprosto ni. Še vedno se pobiramo od dveh večjih zarez v financiranje visokega šolstva v Sloveniji. Prva zarez je bila narejena ob bolonjski reformi, ko vlada, kljub obljubam, ni pokrila preoblikovanja štiriletnih programov v petletne, kot je zahtevala reforma. Drugi finančni udarec je visoko šolstvo doživelo v času finančne krize. Ta je v svojih »najboljših letih«, predvsem po letu 2012, univerzam odvzela 12-odstotni delež financiranja, kar je nekatere javne fakultete potisnilo na rob preživetja, Slovenijo pa na rep evropskih držav glede na delež bruto domačega proizvoda, ki ga namenja visokemu šolstvu. Žalostno je, da smo ob stoletnici Univerze v Ljubljani in Filozofske fakultete še vedno na robu, čeprav smo bili svoj čas že na sredini te evropske lestvice.

Tisoče upanj za boljši svet

Claude Lévi-Strauss je nekoč zapisal, da bo 21. stoletje stoletje humanistike ali pa ga sploh ne bo. Ta smela trditev se zdi v začetku 21. stoletja, ko na vsakem koraku opažamo regresije, neskladne z razsvetlenskimi projekti osvoboditve človeka, morda na prvi pogled naivna, a v resnici to klavrno stanje stvari v družbi kliče po še več humanizma.

Živimo v času, ko *trumpi* v zibelkah demokracije gradijo zidove, ko ljudje, skriti za izmišljenimi imeni v virtualnem prostoru, tekmujejo, kdo bo koga bolj prizadel s sovražnim govorom, in v času, ko populistično širjenje strahu vse pogosteje zaseda izpraznjeni prostor politike in omogoča manipulacije. Vse to kliče po še več humanizma in po ohranjanju zgodovinske vloge Filozofske fakultete kot kritičnega intelektualnega centra, ki se angažirano odziva tudi na dogajanje v širšem okolju, kadar je treba braniti standarde civilizacijskih pridobitev. Ob svoji stoletnici imamo zato zgodovinsko nalogo, da še naprej ostajamo središče kritične misli, glasen, čeprav prepogosto osamljen glas, včasih celo krik humanizma, prostor razumnosti in razsodnosti, ki je zavezan osvoboditvi človeka in vrednotam svobode, solidarnosti in enakosti ...

Za novih sto let!

red. prof. dr. Roman Kuhar,
dekan Filozofske fakultete

Založba
Univerz
v Ljubljani

Univerza Ljubljana

UL100

Nagovor prodekana študenta

V letošnjem letu mineva sto let od ustanovitve prve slovenske univerze – Univerze v Ljubljani in njenih ustanovnih članic, med katere spada tudi Filozofska fakulteta. Od ustanovitve se je v slovenskem prostoru izoblikovala močna akademska skupnost in skupnost študentov naše fakultete, ki so skozi zgodovino sooblikovali slovensko družbo, hkrati pa premikali meje na področju študentskega organiziranja in vključenosti študentov v organe univerze, fakultete.

V obdobju od nastanka Univerze v Ljubljani do danes je šla Filozofska fakulteta skozi številne zgodovinske preobrate, ki so jo tako ali drugače zaznamovali. Zagotovo velja izpostaviti študentske proteste na Filozofski fakulteti (1968–1972), ki so nekaterim študentom prinesli tudi kazenski pregon in sankcije. S svojim delovanjem so se tako ljubljanski študenti priključili svetovnim protestom, ki so zahtevali spremembe v obstoječih družbenih sistemih. Študenti in zaposleni na ljubljanski Filozofski fakulteti so tvorno sodelovali tudi v drugih ključnih trenutkih pri oblikovanju in preoblikovanju akademske sfere na Univerzi, Filozofski fakulteti, oglašali pa so se tudi ob pomembnih trenutkih zaznavanja sprememb na nacionalni in mednarodni ravni. Z ustanavljanjem časopisov, revij, izdajanjem publikacij so vedno opozarjali na preobrate v družbi, hkrati pa ključno vplivali na raziskovanje humanistike in družboslovja v slovenskem prostoru.

Študenti Filozofske fakultete smo tudi danes dejavni na najrazličnejših področjih, hkrati smo eden od enakovrednih členov pri delovanju in oblikovanju politike Univerze in Filozofske fakultete. Slednja je bila ena izmed prvih fakultet, ki je v osemdesetih uvedla institut prodekana študenta in tako študentom omogočila zastopnost tudi znotraj vodstva fakultete; temu dejanju še danes sledijo ostale fakultete Univerze v Ljubljani s postopnim uvajanjem te funkcije. Na Filozofski fakulteti sta danes sooblikovalca študentskega življenja tudi Študentski svet Filozofske fakultete in Študentska organizacija Filozofske fakultete, ki tvorno sodelujeta pri oblikovanju dogajanja na naši fakulteti. Glavni člen pa so seveda tudi številni izjemno uspešni študenti in študentke, ki ime Filozofske fakultete ponosno predstavljajo po Sloveniji in svetu.

Ob stoletnici je zagotovo primeren čas, da se s hvaležnostjo spomnimo vseh tistih, ki so našo fakulteto v akademskem smislu gradili, zgradili, in da vsi, ki skupaj tvorimo to veliko skupnost v jubilejnem letu, to primerno obeležimo s številnimi dogodki in nenazadnje z izdajo tega zbornika.

Luka Kropivnik,
prodekan študent

Glavni člen pa so seveda tudi številni izjemno uspešni študenti in študentke, ki ime Filozofske fakultete ponosno predstavljajo po Sloveniji in svetu.